

ÉVA

Éva a lovardában

Mikor a lovardát megnyitották, s az ünneplő csoportosulás végére eloszlott, a lovak megkezdhették küzdelmüket. Körbe kezdtek el futni, egymás után, kezdetben betartva a szabályos sorrendet és a távolságot. Azután a sor szétszakadozott, némelyik ló lemaradt, mások kis csoportokban és egymást hajszolva előretörték, nagy iramban vették a kanyarokat. Később ez a maradék rend is eltűnt, a lovak egymástól teljesen elszakadva, össze-vissza, a lovarda minden pontján keresztülcikáztak, lökdösték egymást, s csak akkor állt meg némelyikük, amikor a porond szélén hosszú sorokban elhelyezett itatókhoz vagy etetőkhöz ment.

Evita ekkor érkezett a lovardába. Eleinte nézegette a szaladgáló lovakat, majd lassanként maga is bemerészkedett a korlátok közé. Nem félt, de azért óvatosságból egyelőre csak a porond szélén maradt, nemigen kockáztatta meg, hogy a középben tomboló lovak valamelyike agyontapossa őt. Evita jelleme szerint igen bátor volt, s ezért nem telt bele sok idő, maga is futkározni kezdett. Egyre beljebb sodródott, időnként felvette a közvetlen közelében rohanók tempóját, máskor önálló iramban folytatta a küzdelmet.

Ő is lassított időnként, kiment az itatókhoz és ivott, ezután felfrisülve robogott vissza a porond közepére. Fáradtságnak nyomát sem észlelte, sőt, teste a napok elteltével egyre jobban felfrisült, s bár néha több hétig is rohant anélkül, hogy megpihent volna, mindezt nem érezte.

A kupeczek fényes délelőtt érkeztek. Megálltak a korlát szélénél, és szemügyre vették a benn futkározókat. Evita büszke leány volt, s ezért kezdetben zavarta kissé a kupeczek báméskodó tekintete, de nemsokára élvezni kezdte, egyre közelebb sodródott a korláthoz, hogy szép testét jobban megmutathassa.

A kupeczek is mutogattak időnként, s Evita biztosra vette, hogy róla beszélnek, rá mutogatnak. Fejét felemelte, egyenes tartással vágatott el előttük, akik elismerően bámulták őt. Remélte, hogy elnyerte a tetszésüket, ám azok hirtelen sarkon fordultak és elhagyták a lovardát.

Evita bánatában még merészebben vetette bele magát a forgatagba. Kecses testét vadul dobálta, nem törődött már a körülötte rohanókkal, mindegyiküket félrelökte, azt hitte egymaga van, pedig a többiek ugyanígy szaladtak mellette.

Végül is a porond szélén esett össze, immár egyáltalán nem keccsen, valamikor gyönyörű teste élettelenül csapódott neki a szegélyező rudaknak. Tetemét hamarosan eltakarították, még idejében ahhoz, hogy a lovardába érkező új kupeczeket ne zavarja a dög felesleges látványa.

Éva

Odament az erdőbe, és ott találta a másikat. Nem ismerte, először látta, vagy nem látta, vakok voltak, akár a kismacskák.

– Ki vagy te? – kérdezte.

– Az asszony vagyok, Éva.

– Én pedig a férfi vagyok, Ádám.

– Mintha...

– Mintha?

– Mintha.

– Most mitévők legyünk? – kérdezte a férfi.

– Mitévők lehetnénk? – válaszolt Éva.

– Műveljük a kertet, érleljünk gyümölcsöket, szántunk, vesszünk, arassunk, utóvégre...

– Itt? – szólt közbe az asszony. – Magától terem itt minden, hisz érzed. Másra van szükségünk.

– Mi másra?

Lassú, kissé alattomos szellő kerekedett, a fák susogtak, morcosan rázódtak ágaik, de közben sütött a nap, majd eleredt az eső, azután elállt, ők elaludtak, mélyszínű álmaikkal. Éva ébredt először, voltaképp jókedvűen, és az aljnövényzet sűrűjében lassú, kimért hullámmal közeledett egy hulló.

Az Éva-hatás

– Éva, hol vagy? – kérdezte a Jóisten.

– Itt vagyok, Uram – felelte Éva.

– Nem látlak.

– Mezítelenül állok színed előtt, Uram; itt integetek a tisztásról.

– Azután miért tetted?

– Őszinte lehetek?

A Jóisten elmosolyodott.

– Nem. Nem lehetsz őszinte, hiszen sohasem tudsz őszinte lenni.

– Nem, Uram?

– Képtelen vagy rá.

– Mit tehetek hát akkor?

– Semmi különös. Így alkottalak – elvégre én alkottalak –, kelj fel, és császkálj. Szép vagy, csinos vagy, van mire büszkének lenned. Én éppen csak beköszöntem. Éva vagy, hát légy az.

– Uram, én leborulok...

– Te sohasem! Jól jegyezd meg, Éva, sohasem.

Másik beszélgetés Évával

- Csak időt szakított a Jóisten, és felkereste őt.
- Szia Éva! – mondotta.
 - Általad áldott szép napot, Uram.
 - Látom, felöltöztél.
 - Hűvösre fordult az idő, Uram – felelte Éva.
 - Elvégre tél van.
 - Uram így teremtette, hát tél van.
 - Éva, tegezz nyugodtan.
 - Miként tehetném, Uram?
 - Miként mondhatnál ellent?
 - Elborítasz nagylelkűségeddel, Uram. Köszönöm. Én leborulok...
 - Nem. Megmondtam, hogy nem. Te sohasem. Megértetted ezt?
 - Nem, Uram. Hogyan is érhetnék fel a te végtelen bölcsességhez és akaratodhoz?
 - Egy nap meg fogod érteni. Sejtelmed sincs, miről beszélek; nincs üveg, nincs foncsor, nincs fémtárgy, ami visszaverné másodat; de van csermely, tó, óceán, melyben megnézheted magad. És tovább nem magyarázok. És úgy lehet, ezek az utolsó szavaim hozzád, a végső szavaim. Figyelek rád, Éva.

Évát hasonlítani

- Évát Helénához hasonlítom – nem, mondod, mert nem görög.
- Évát Kleopátrához hasonlítom – nem, mondod, mert nem afrikai.
- Évát Johannához hasonlítom – nem, mondod, mert nem francia.
- Évát Júliához hasonlítom – nem, mondod, mert nem olasz.
- Évát Margithoz hasonlítom – nem, mondod, mert nem német.
- Évát Annához hasonlítom – nem, mondod, mert nem orosz.
- Évát Marilynhez hasonlítom – nem, mondod, mert nem amerikai.
- Évát Mila Kunishoz hasonlítom. És tudod mit? Ne mondd, hogy nem, mert ukrán és zsidó, mert ha kedvem van, Évát Évához hasonlítom, aki szintén zsidó volt.

Éva szépsége

Éva, valljuk be, nem volt csúnya. Ezzel még nem állítottuk, hogy szép volt, tehát a logika szabályainak megfelelően hozzá kell tennünk, hogy szép volt.

Éppen ezért hatott bosszantóan, amikor valamelyik század közepén kételkedően célozgató, számos esetben egyenesen sértő cikkek jelentek meg bizonyos sajtótermékek bizonyos lapjain. „Nem olyan szép, mint amilyennek látszik” – írták. „Állítólagos szépsége kívülről fakad” – írták. „Szép volna attól, hogy ezt állítják róla?” – írták.

A világ felbolydult. Szokatlan gyorsasággal történtek a szövetségkötések, sőt maga a háború is viszonylag gyorsan lezajlott, talán négy és fél millió hősi halottért, ha gyertyát gyűjthetünk.

Éva természetesen önkéntes munkával vette ki részét a háborúból: abban az országban, melyben született, ápolónőként gondozta hazája fiait, de olykor az ellenséges sebesülteket is.

Hetven évvel élte túl a háborút. Egy meg nem nevezhető dél-amerikai ország fővárosában ravatalozták fel.

Én ott voltam a ravatalánál.

És szép volt.

Éva amilyen

Beszállunk a liftbe, a századik emeletig.

– Szerintem Éva férfi – mondja.

– Szerintem Éva nő – felelem.

– Miért?

– Miért? Mert szép. Csúnyácska. Szép a szeme. Barna a szeme. Kontyban hordja a haját. Olykor leereszti. Lediplomázott két szakon, egy szakon. Szemüveges. Hajgumit hord. Ki van fúrva a füle. Koponyájához simul a füle. Arányos testalkatú. Töltöttgalamb. A keblét, melyből gyermekecskédet táplálja, mindenféle gyümölcs-höz hasonlítják. Vörös hajú, szőke hajú, fekete hajú, barna hajú. Tüsi, elválasztott, Kleopátra, vállig eresztett, hátközépig. Mély bűgő, alt, csicsergő. Nimfomán, frigid, szerelmeskedő. Strandra jár vagy fürdőbe. Otthon főz vagy a nagymama főztje. Először egy kávéházba, egy étterembe, egy koncertre, a vízpartra. Édesanyját ismered, édesanyját nem ismered. A Duna melyik oldalán. Állandóan farmert hord, állandóan rakott szoknyát hord. Fizikumát tekintve kifejezetten előnyös, fizikumát tekintve nem előnyös. Bokaláncot visel-e, vagy nem.

A lift megáll.

– Szeret-e, vagy nem.

Éva és a király

Éva nem csak maga volt szép, a járása is szép volt. A mozdulatai. Ahogyan lehajolt egy szál virágért vagy tollpihéért, megnyitott az ablakot, vagy fölhúzta a vödröt a kútból.

Kegyetlen, gonosz idők voltak azok, mint mindig. Egy nap, négy fehér lóval vonatott hintáján a cserjésen haladt át a király, amikor megpillantotta Évát, aki gyümölcsöket szedett fákról és bokrokról. És nem hajtatott tovább. Így szólt, nyájaskodva:

- Miben serénykedik alattvalóm, az ifjú hölgy?
- Éva kosarába tette az éppen leszakajtott szemet, s szólt:
- Gyűjtögetek a természet adományaiból, uram.
- Úgy?
- Amint mondtam, uram.

A királyt végtelenül zavarta, hogy uramnak szólították. Nagyjóuram – még elmenne, gondolta, ha már a felséges királyomra nem áll a nőszemély szája. Na de: uram? A kocsmárost hívjuk uramnak. Felbőszült tehát.

- Tömlöcbe akarsz kerülni, te nő?
- Nem kívánok, uram – felelte Éva.
- A fejed vételével játszol, néember. Boszorkány!
- Így ön, uram. Ezt az almát elteszem még, és búcsút mondok önnek.

A király elmélázott kissé. De volt esze. Aprót biccentett Éva felé, majd ujjával csettintett a hintó főlovászáának, és elhajtatott.

Éva és a robbantás

Éva csak ment, ment, mint egy tank, mint egy... egy viharágyú, kövérberta, ment. Én meg loholtam mellette, akár pincsi.

- De Éva – kérdeztem lihegve –, mivégre hosszú futásod?
- Felrobbantják.
- Tessék? – ziháltam.
- Mondom: felrobbantják.
- Kik?
- Ők. Azok.
- És mit?
- Azt, vagy a szomszédosat.

Természetesen a józan életű lihegők e ponton kérdezték volna meg, hogy pontosan mikor, hol, mi ellen várható a szörnyű merénylet, Éva honnan tud róla, s miért nem szólt eddig. Én nem. Kétszaroknyi kocogás még mellette, azután – bemegyek még ott a sarki ABC-be, mondta – visszafordult.

A földre kushadni, nyakamat behúzni, szememet eltakarni – ennyi volt a dolgom, miután Éva belépett a közértbe, és puszttító, rettenetes robbanás rázott meg egy nem túl távoli épületet.

Blues-dalszöveg Évának

Időnként a buszmegállóban állok.
Olyankor eszembe jutsz.
Tulajdonképpen elég sokszor
a buszmegállóban állok, így hát
elég sokszor az eszembe jutsz.
Most akkor ez hogy van?
Úgy tűnik, gyakran eszembe jutsz.

Olykor délelőtt tízkor felébredek.
Na jó, déltájban végre felébredek.
S az első te vagy, aki eszembe jut.

De tényleg nem vicc, te vagy az első,
kábán nézek, te vagy az első,
kávé fő, te vagy az első,
s úgy általában, te vagy az első.

Éva, Éva, Éva, Éva, bocsánat,
rímet nem találtam ki, hát mit csináljak?
Nem csinállok semmit, befejezem –
szívesebben agyalok Éván, mint ezen
a blueson.

(A dalszöveg előadása innentől a versszakok tetszés szerint sorrendjében folytatható.)

Mindent Éváról

A filmtörténet kétségkívül legbutább címe. (All About Eve, r. Joseph L. Mankiewicz, 1950.)

Mindent ugyanis nem lehet Éváról.

Sokat lehet, keveset lehet.

Éva jelentős, vagy jelentéktelen. Szép, vagy előnytelen külsejű. Nagy tudású, vagy vannak műveltségbeli hiányosságai. Intelligens, vagy együgyű. Több nyelven beszél, vagy soha nem tanult mást az anyanyelvén kívül. Egyrészes fürdőruhát hord, vagy bikinit; zöldet vagy pirosat.

Vagy hogy barna, vagy szőke, vagy vörös, vagy fekete, vagy ősz már.

Mindezeket el lehet mondani – el is mondták már – Éváról, kinek-kinek a ráérő ideje szerint. De a sok főszabály között van kettő.

Mindig Éváról kell mondani.

És sohasem mindent Éváról.

Éva és a karácsony

Már felállították a díszes fát, ropogósra sülték a vacsorára szánt finomságok; az étkészlet, a tálak és tányérok s valamennyi kiegészítő finoman pihent a gonddal terített asztalon; az ajándékok pedig, akár ugrásukra való türelmes várakozásra kész szelíd jóvadak csendben pihentek; elzengett a csengettyű utolsó hangja is, amikor Éva felállt és énekelni kezdett.

Stille Nacht! Heilige Nacht!

Ebben a pillanatban Amerika nagy robajjal megrecsegett, majd szempillantás alatt alámerült az óceánba.

Alles schläft. Einsam wacht

A japán és a brit szigetek, akárha testvérek volnának, egyszerre süllyedtek a mélybe, nyom nélkül.

Nur das traute heilige Paar.

Hasonlóképp merültek alá a Sarkkörök maradványai.

Holder Knab' im lockigten Haar,

Ausztrália megszűnt létezni.

Schlafe in himmlischer Ruh!

Afrika megtért az őselemhez.

Schlafe in himmlischer Ruh!

És itt maradt Eurázsia, lassan süllyedve, majd Európa, annak is a közepe, és így ért véget, Éva gyönyörű hangjával, a csendes éj.

Két végeverzió

Utóvégre két történetről szól a mese. Elsőként Yvette-ről, aki Nagy Károly uralkodása idején született a Frank Birodalomban. Voltaképpen mindent látott, mindent végigélt. És túlélte. A hordákat, a csak-csak megépülő katedrálisokat, Jeanne máglyabűzét, a Bertalan-éj vérszagát, lapozta az Enciklopédia köteteit épp úgy, akár a Code Civilt, huncutul kacagott Capet polgártárs fejuhullásán, a Kis Káplárt kedvelte, de Hugót ki nem állhatta, Picasso és Foch ugyanazon a héten kérte meg a kezét, ám mindkettőt elutasította, De Gaulle-lal egyszerűen szóba sem állt, szeretkezett Piaffal és Brellel is, megkörnyékezte az OAS, évekig Depardieu kedvese, az egyik jobboldali kormány idején kulturális miniszter, a kétezres évek valamelyikén vonult vissza a közéletől, majdnem ezerkétszáz évesen.

Másodikként és utoljára Éváról, aki megszületett, amikor megszületett, és azután minden évben újra, abban is, amikor ezeket a sorokat olvassák.